

LUCIA PIUSSI

Láska je
slepka

MARENČIN PT

Rafovi, kamarátovi

Táto kniha je fikcia a akákoľvek podobnosť so skutočnými osobami a udalosťami je náhodná.

Lucia Piusi

Láska je sliiepka

MARENČINPT

© Lucia Piussi, 2011
© Marenčin PT, spol. s r. o., 2011
Jelenia 6, 811 05 Bratislava
marencin@marencin.sk www.marencin.sk
Cover © Martin „Shooty“ Šútovec, 2011
Design © Katarína Marenčinová 2011
Jazyková úprava Marta Dubná
253. publikácia, 1. vydanie

ISBN 978-80-8114-096-9

I.

Keď Lena prvýkrát uvidela Nora Štajnera, pripadal jej úplne sivý. Starnúci sivý vlk. V smiešnej texaskovej bunde, s nevyrovnaným úsmevom, s krivolakými, na všetky strany vystreľujúcimi gestami. Chlap, ktorý si – ako herec zvyknutý hrať prvých milovníkov – necháva stále rásť dlhšie vlasy, hoci už mu dávno celkom zredli a vyzerá skôr ako klaun. Dojemný, zmätený klaun v šatni po predstavení.

Noro sedel v kancelárii na malej stoličke pri Marošovi a spod rozorvaného čela zdvihol k Lene belasý, čistý pohľad. Keby sa Lena už vtedy zadávala lepšie, keby rovno vtedy spadla do toho pohľadu ako koza do studne, zbadala by možno, že je v ňom presná zmes toho, čo býva na zaujímavých mužoch také lákavé, kým vás úplne nezničia. (Nedoženú do kúta vlastného šialenstva, prípadne až k samovražde.)

Keby sa Lena prizrela bližšie, nadýchla by sa modrej aj oceľovosivej farby v jeho oku a zacítila presne tú voňavú zmes zdanlivo sa navzájom vylučujúcich ingrediencií, ako sú: nežný, plachý obdiv k druhým a slepá samolúbosť, či radostná, hravá nátura a suché puntičkárstvo, hraničiace až s terorizmom, alebo nezištná dobrota a vražedná krutosť. Všetko v jednom.

Až vám ide hlava prasknúť z tej nepochopiteľnej vône, z tej zmesi zvláštneho mužského korenia. Čo to je, čo to je? Neviete sa zorientovať. A keď už na to prídete, je neskoro. Koza leží na dne studne a môže len dúfať, že má všetky kosti celé. Má čo robiť, má o čom rozmýšľať. Má čo objavovať. Koza sprostá. Môže v sebe konečne začať hľadať mačku. Sebeckú, opatrnú mačku – tichošlapku.

A tak si Lena k tomu belasému pohľadu Nora Štajnera, ktorý prechádza občas do oceľovosivej – podľa nálady – ani nepričuchla.

Lena sa mu inštinktívne, veľkým oblúkom vyhla.

Lena bola totiž rada, že žije. Celé jej telo ešte skrývalo ťažké modriny a pomliaždeniny z pádu na dno studne pohľadu celkom iného – hlbokého, tmavého pohľadu Karola Postavy.

Karol Postava, hodný svojho mena, bol skutočný básnik. Skutočný v tom zmysle, že žil, ako písal, a písal, ako žil. A nešetril ničím. Ten páľil palicu z oboch koncov! Na spolužitie ťažký tvor (zhodli sa literárne kritičky svorne na káve v Dome spisovateľov), ale že by stál za hriech, to už si nejedna nechala pre seba ako hlboký, domáci povzdych.

Táto seansa kritičiek sa však odohrala dávno, po spoločnom interview s básnikom v časech absolútneho prepuknutia jeho spoločenskej slávy a básnickej revolty. Dnes už bol básnik Karol Postava o viac ako desaťročie starší, spoločensky dávno poníženny autsajder a nýmmand. Karol Postava však rozhodne stále veľký básnik bol. Len jeho besnenie bolo dnes dôsledne odsunuté na perifériu bez prostriedkov.

Spoločnosť sa zbavuje brechajúcich psov a besných básnikov, aby sa mohla nerušene baviť. A tak sa zbavila aj Karola Postavu. A on, otrhaný a zakliaty, sa začal naplno oddávať pitiu.

Príliš pateticky vnímal Karol Postava sám seba a nevedel sa ľahko povzniesť nad plytkú vodu, čo mu podrazila nohy, až ho skoro stála krk. Nevedel sa s tým svinstvom vyrovnáť. Až kým nezistil, že je to márne. Že je to také plytké a sprosté, aké to na-

ozaj je. A že sa s tým nedá nič robiť. A že kým okolo seba mlátil rukami a hromžil a pil ako dúha, prišiel o svoj najcennejší poklad. O svoju lásku!

O Lenu Grassalkovičovú. Ale to už bolo neskoro pre Lenu.

Lena nebola z tých žien, čo mužom dávajú ultimáta. Nebola ani len z tých žien, čo platia načas účty. Bola z tých, čo sa boja vlastnej poštovej schránky. Lena, odjakživa žijúca v akejsi vlastnej poézii, nepraktická, spurná, svojhlavá potvora, verila na lásku. A keď milovala Karola Postavu, milovala ho až do úplného osprostenia. Vyčerpania. Až už nevládala stáť na nohách. Až musela sama na sebe okúsiť a zistiť, že ten veľký básnik je zároveň aj veľký alkoholik, a že tu už neplatí nič. Žiadna dohoda. Že obaja sú v piči. Vymletí až na dno.

A tak jedného dňa sedel Karol Postava smutne poskladaný v kresle v pizzérii Metropol, miešal si malé čierne presíčko veľkou, belostnou rukou, ktorá sa nikdy, ani od konských dávok chlastu, nieto pri nejakých citových výlevoch žien, nezachveľa, a pohľadom sa vpíjal do Leny, ktorú z hĺbky duše ľúbil bez ohľadu na všetky ďalšie „chodiace jebadlá“, ako im hovoril, čiže všetky ženy tohto sveta. A tu mu jeho láska a múza najväčšia, Lena, sucho, so skleným zrakom vypálenej robotky odrapotúva všetky jeho staré i nové podrazy a hriechy. A vraví bezprizorne, s akýmsi chorobným chrapotom, že už končí. Že už nevládze. Už ho nemiluje.

A bola to pravda. Dívala sa naňho, ale nevidela ho. V prítomnosti Karola Postavu Lena cítila už len takú tupú bolesť a vyčerpanosť, že by sa kludne dalo povedať: Nenávidí na ňom už každú nitku! Lenže v skutočnosti to nebolo také jednoduché. V skutočnosti Lena nenávidela každú milovanú nitku na tele milovaného Karola Postavu, nenávidela ho tak vášnivo, ako by nenávidel Nikola Tesla pohľad na elektrickú zástrčku, keby z nej niekoľkokrát denne dostával plnohodnotné, konské, elektrické šupy!

Aj Nikola Tesla, aj Lena Grassalkovičová, aj vy by ste v takej chvíli túžili len jedno: Zabiť, rozmlátiť tú bolesť, ale ešte pred-

tým, naposledy, by ste chceli byť s ňou, rozlúčiť sa, trpieť a nepríčetne pozerat pred seba. A potom vstať a radšej navždy odísť od toho zdroja. Lebo on zabíja!

Skrátka – nešlo už ďalej milovať Karola Postavu.

Niektoré drôtičky v Leninom tele už boli také vyhorené, vypálené, až očividne trčali von z tela a dymilo sa z nich. Lena prestávala fungovať. Vypadávala. Odchádzala. Začínala sa nekontrolovateľne správať. Žily a nervy na zápästiach jej už viseli voľne, vytrčali von už aj z rukávov kabáta, a niekedy, keď ich práve v polosne nevláčila za sebou ako deti rukavice na gumičke, zavadila nimi o veci, ktorých sa dotýkala, ktoré brala do rúk, o príbory a kľučky, až sa zhrozila, až zhýkla, také boli vyťahané. Tie nerrrrvy! Tie žily! Toľko vydržali! A šmarila tým hrncom, čo sa jej pietol do žíl, rovno o stenu.

Nespávala. Chradla. Blížil sa definitívny skrat. Alebo možno: Schylovalo sa k vražde? Keď uštvaná Lena upadala do spánku a vzápätí sa z neho strhávala s výkrikom a strašidelnou vidinou roztvorenej, peknej papule vlastného šialenstva, vedela jedno: Tu už je hranica, keď treba za každú cenu vyhľadať pomoc. Lekársku! Lebo tu už sa vraždí alebo skáče z okna, len aby bol koniec. A ona predsa, mama moja, v živote nechcela nič také!

Nebolo možné milovať Karola Postavu na tomto svete viac. Ani už nebolo možné ho milovať ďalej. Lena sa musela rozhodnúť. Buď prežije láska k nemu, alebo prežije ona.

Ako to už chodí medzi ľuďmi, a básnikmi zvlášť, napokon všetci chcú vždy hlavne prežiť. A tak Lena, srdcom športovkyňa, zvyknutá na prehry, na konské porážky, napokon od toho stolíka, kde sedel Karol Postava, dokázala odísť. Ako námesačná prešla miestnosťou s tými všetkými vyťahovanými a vyhorenými káblikmi trčiacimi z tela a trasúcimi sa do strán akoby mala Parkinsona, prešla popri stoloch, až jej zhrbená postava (všetci sa pozreli) vyšla tackavo z dverí pizzérie Metropol von na Šancovú. Len-len že nenabúrала do sklenenej zastávky, slepá ako planétka vyhodená z vlastnej dráhy, či ako angličák letiaci

v zákrute von, do prázdna, po pätnástich rokoch zbožňovania Karola Postavu vstala od toho malého kaviarenskeho stolíka, v ktorom bol Karol Postava zakliesnený kolenami, staby osudovo, dopila poslednú kvapku horkej kávy a svoju lásku, muža svojho života, nechala ležať vo vlastných zvratkoch samého.

„A tak mu treba!“ hovorili všetci blízki do jej sklených očí, keď ju chodili pozrieť, ako je na tom vo svojom vyhorení v prvých mesiacoch ambulantnej liečby. „Zaslúži si to!“ dodávali ženy. Alebo vzdychli: „Nezaslúžil si ťa.“ Alebo šli rovno ku koreňu veci: „Dopustila si si to sama. Šliapal po tebe. Robil si z teba handru. Rohožku! Sama si za to môžeš!“

A ako išiel čas a Lena už opatrne chodila po nových chodníkoch, aj do novej práce, zvykala si na tie reči ako na citáty z kníh alebo repliky z filmov. Od kamarátov, od kolegýň. Na tie jasné súdy o Karolovi. O tom bláznovi. Psychopatovi. Úchylákovi. Keď takto spolu sedeli, nemilosrdné baby, pri pohári vína, Lena, ktorá s antidepresívami mohla piť akurát tak minerálku, ale s kopou voľného času, na ich rady a súdy už iba neprítomne pritakávala. Krčila plecami. Čo už mala robiť? Aj tak nerozumela ničomu. A sebe už vôbec. Bolo to všetko treba iba zahaliť nejakým tmavým, vzdušným závojom alebo obvazom a nepozerať sa tam. Na tú ranu. Nepitvať sa v tom, čo umrelo. Umrelo a basta. Všetci raz to musí prestať krváčať. Veď už je to mŕtve! A ak náhodou nie je, pracuje sa na tom. Nech to len pekne hnisá!

Keď teda Lena prvýkrát uvidela Nora Štajnera, ako na ňu uprene hľadí z malej detskej stoličky v kancelárii vydavateľstva, kde už takmer dva roky pracovala, odvrátila zrak. Uhla. Videla v ňom príznak. Sivý tieň. Videla v ňom ďalšieho raneného, komplikovaného starnúceho tvora podobného Karolovi. A prišlo jej ťažko. Mdloby jej zakrúžili okolo hlavy, úzkosť zakvičala z rohu ako sivá myš. A odvtedy sa pred Štajnerom cítila ako na ihlách. Stále na pozore.

Mala dosť. Žila si svoj tichý, utiahnutý, rekonvalescenčný život predčasnej starency. Navonok, v zrkadle, zdravá, mladá

žena, cítila sa vnútri samej seba ako niekto, kto sa znova učí chodiť po ťažkej automobilovej katastrofe. Piť už nemohla, to zakázal lekár, a tak ani nevyhľadávala po večeroch spoločnosť. Chodila na prechádzky, dlhé, predlhé, túlala sa so psom po kopcoch, či chumelilo a mrzlo, alebo len fúkal silný, mokrý, bratislavský vietor, a po večeroch si čítala knihy. A keď po tých prvých, najťažších mesiacoch začula samú seba – akoby z diaľky – prvýkrát sa zasmiať pri rozhovore na ulici so starým kamarátom, počula ten svoj zabudnutý smiech, zarezonoval jej prekvapene v uchu, akoby sa jej prisnilo niečo radostné – sólo na trúbku –, vtedy akoby konečne precitla a uvedomila si, že nič nie je stratené. Že to mohlo všetko dopadnúť aj horšie. Že ona, Lena Grassalkovičová, má síce dávno po tridsiatke, ale vždy môže začať inak, znova. A bola zrazu strašne, strašne vďačná len za to, že žije.

V ten deň sa v kopcoch prvýkrát rozbehla. Nohy sa jej rozbehli akoby samy, len tak, od radosti, a Lena bežala spotená do kopca a neprestala bežať celú cestu domov.

A keď si potom, osprchovaná vlažnou vodou, s telom a hlavou nabitými zvláštnou elektrinou, akoby v nej lozili dáke opité, šťastné mravce po tom behu, keď si sadla k stolu, už nezaváhala. Začala rovno písať. Na fleku. Ruka sa ani nezachvela. Ani motať po byte sa nemusela zbytočne medzi riadkami. Uvedomila si hneď: Veď píše v kuse! Celý ten čas v kopcoch, v trápení, sama, na prechádzkach so psom, už vtedy, keď ešte len všetko svoje zúfalstvo nemo prežívala ako zdutá krava, čo nič nechápe, iba ticho trpí, už vtedy začala v duchu písať! Spomínať na všetko. Preberať. Preosievať. A keď teraz kládla slová na papier, celkom chladnokrvne, spakruky, ratatata bum, obyčajnou, hrubou ceruzkou, ako to robila už od detstva, obyčajnou, kuchynským nožíkom zastrúhanou ceruzkou hrubou ako palec, že len také údery do stola bolo počuť, ratatata bum, ako keď odlietajú zo samopalu náboje, cítila ihneď, že tie jej holé vety majú váhu. Že nemôže prestať. Že mušku má presnú ako stará vojna!

A takto Lena začala písať poviedky. Vždy sa vrhla na písanie rovno po práci, najčastejšie si najskôr ešte vybehla do kopcov aj so psom. Jej prvá poviedka sa volala Nesmrteľný biely pes a bolo v nej všetko. To, ako s Karolom robili *Literárne noviny*, až kým ich nezažaloval vplyvný klerikál za výsmešnú básničku, ako sa spor vliekol, až sa skončil fiaskom a oni to schytali. Ako v ich malej redakcii na Konventnej ulici statočne bojovali, ako padali, ako si tam žili bohémsky, až do dna. A aj to, ako potom živorili, hádali sa a ako ich tie hádky vrhali zas len bližšie k sebe. A keď už nemali nič, ako Lena s Karolom chodili predávať čerešne na trh na Žilinskú spolu s tým bielym cigánskym psom odnaproti, čo prechádzal sám cez cestu tak, že sa aj pozrel – najprv vľavo, potom vpravo, nesmrteľný biely pes, ktorý si ich sám vyhlíadol, Lenu a Karola, a držal sa ich ako kliešť. Aj zvláštna symbolika vecí sa náhle vynárala pri písaní – sama od seba.

Lena sa iba snažila celý ten orchester v sebe, celý ten krdel vtákov, bijúcich na poplach, spravodlivo krmiť, aby každý nástroj mal svoje miesto, aby každá spomienka, čo stojí za to, živo zasvietila. Inak nič. Len pravdu!

Niekedy, väčšinou na začiatku poviedky, písala málo. A celé hodiny prestála pri zavretom okne a pozerala von, na ulicu, kým ju odtiaľ myšlienky, ako také supy, k písaniu samy nevyštípali. Potom, keď sa rozbehla, keď chytila rytmus, už písala smeľo, písala vášnivo, občas až na doraz, bez spánku, do rána. Sám veľký, plačúci Herbert von Karajan jej v závere prvej poviedky podal pomocnú ruku, keď jej nesmrteľný biely pes umieral v náručí na schodoch polikliniky. Až Lene od dojatia tiekli slyz, keď ten majestátny záver jebala na papier za zvukov Dies Irae. Na! Tam máš!

A keď si po pár dňoch oddýchla, hneď sa vrhla na ďalšiu poviedku o Šošovi a Maji, svojich susedoch, o dvoch najčarovnejších opilcoch a stroskotancoch na Karpatskej ulici, však ju, tú poviedku, videla rovno pred sebou už dávno napísanú! Len ju odtrhnúť zo stromu, sladkú na prasknutie, kde visí už dávno, na

dosah, kam nikto nepozrie, lebo sa všetci iba náhlia ako mravce pod pavlačami a nezdvihnú hlavu.

Písala to všetko, tak ako to bolo, ako to prišlo, dogúfalo sa to k nej vždy ako farebné kľbko, len bolo treba tú správnu bavlňu vyťahovať v pravý čas z pamäti a chytiť pevne medzi prsty. Potom to šlo samo. Dni utekali a ona chodila na pol dňa do práce, alebo si odskočila do mesta medzi ľudí, ale po chvíli sa už hrabala preč, v skutočnosti žila len v tej jednej poviedke, ktorú práve písala.

Keď si takto, celá rozparádená, uprostred písania vybehla kúpiť niečo pod zub, na ulicu, na trh, na rohu Karpatskej a Šancovej, na semaforoch, v tom priesečníku reálneho sveta a vlastného písania, zacítila zrazu také ohromné šťastie! Pri pohľade na tie dojemne obité, nedokonalé bytosti a domy, kde tie bytosti žili, ich vozíky a autá, čo fičali okolo, Lena si náhle, od dojatia nad týmto krivým, živým svetom mala chuť kľaknúť a pobožkať bárs aj ten zapľuvaný, rozbitý chodník, na ktorom stála. Toto písanie! Hraničilo s halucináciou. Akoby si celý svet okolo seba dávno sama vymyslela. Vysnívala. Aj s trhom, aj s klátiacimi sa postavami podstaničných opilcov a spokojných maďarónskych stánkarov, ktorí, ružolíci, celú zimu aj v mraze predávali med a pražené mandle a stále vtipkovali, psov, babky, reklamných agentov, čo vždy na obed frajersky, len v saku, vybiehali z nových firiem, čo rástli okolo ako huby po daždi, to všetko bolo treba nanovo zaznamenať, zachovať. Veď kto to spraví? Kto to zapíše? Kam len pozrela, kričalo, že ona! Ona to zapíše! Haha, od radosti len tak poskočila a vbehla späť do vlastnej brány. Veď je to jasné! Veď je to všetko už dávno tam hore, vo hviezdach na povale, musí to len odtiaľ zobrať, strhnúť zaprášené a vyniesť na denné svetlo. Doniesť naspäť ľuďom. Pravdivé a čisté. Ako novodobá karpatská Prometeuska!

A poviedky sa pomaly zbierali.

Bolo zvláštne, ako sa písaním oslobodzovala od Karola Postavu, od tej strašlivej bolesti za ním, a ako mu zároveň, chtiac-

-nechtiac všetko odpúšťala! Tam, kde je len čistý, biely sneh papiera a opatrné, tiché kroky okolo neho, celé dni a noci, tam, kde sa len pomaly, archeologicky prečesáva čas po tenkých vrstvách a nejde to urýchliť, lebo keď príde búrka, aj tak všetko zmetie, tam svietilo slnko. Tam vystupovala láska Leny a Karola z prachu ako čistá ária. Ó! Lena, tá vedela, za čo všetko mu vďačí! Keď písala, nič jej nebránilo vo výhľade. Luskla prstom, a už tam aj bola, v ďalekej minulosti, devätnástročná, ružolíca, zadýchaná študentka, čo každý druhý deň lozí za Karolom Postavom, vtedy už básnikom so silným hlasom, básnikom vyhraneným a pevným vo veršoch aj v postojoch, bohémstvom, smelým, nehanbným básnikom, krásnym na duši ako aj na tele, ó, panebože, ako ho videla, týčil sa nad všetkými ako Majakovskij, žiaril silným svetlom všade tento Postava, „tall, rectangular man“, ako o ňom napísali americké noviny, hovorila si a omieľala tie slová, „tall, rectangular“ museli napísať, lebo bol výnimočný, museli napísať, ako vyzerá, pretože je krásny ako to, čo píše! Bola posadnutá všetkým, čo bolo v ňom aj na ňom, krásou jeho hlasu, ktorým hocikedy len tak tepal verše a nevedel prestať, rukami, ktorými ich písal alebo hádzal pokrčené za seba, akoby o nič nešlo, smial sa a plytval nimi ako pánboh, s cigaretou v kútiku úst, opitý ich krčil, tie skvelé básne, a Lena ich potom štvornožky zbierala z koša, aj vedľa koša, všetko, čo po ňom našla, čo tento „vysoký, hranatý muž“ napísal, ju fascinovalo, ešte aj dym, čo vyfukoval z úst, svietil jej doďaleka ako svetelný stĺp, keď si to za ním cez celé mesto až z Dúbravky svišťala na inline-korčuliach, prvých v Bratislave!

A nosila mu svoje zamilované, vlhké veršičky a koláče od babky. Veď mala ešte len devätnásť rokov. A on jej za všetky tie roky, čo prišli, dal tak mnoho! Všetko, čo potrebovala. Nádobíčko, ako sa vraví medzi feťákmi. Knowledge, ako to nazval božský Tony, spevák z Garage, a vyslovil: knoulidž. Aj náradíčko jej dal, áno, aj to, ktorým teraz vyklepkávala do kameňa seba, aj to bolo jeho! Aj topánky, v ktorých chodila, mohli mať pokojne zvnútra

jazyka jeho krstné meno: Karol. Pokojne aj priezvisko: Postava. Veď pri ňom takto vyrástla, cez jeho veštiacu guľu pozerala na svet, on jej do rúk okrem svojho vtáka strkal aj iné krásne veci, knihy a platne, od neho pochytila všetko, čo sama u seba dnes pokladá za cenné. Vedela to dobre. Že tak, ako mali v starom Grécku veľkí učitelia svojich milovaných chlapcov, ktorým dávali zo seba všetko, a ktorých sa aj nežne dotýkali, tak aj ona bola presne takým jeho chlapcom! Jeho milovaným žiakom. A to sa nezmení. A to sa nedá vziať. Ani zabudnúť.

V tom mohla ostať len – vďačná a verná láske.

Lenže život sa nebabre. A Karol Postava mal aj iné ženy. Niekedy prišla Lena do redakcie a srdce sa jej len zrazu divo rozbúchalo, keď v zadnej miestnosti nastal zvláštny pohyb. Ani tam nešla, iba skamenela. Vo vzduchu alkoholické výpary a ešte čosi. Taký ten útulný, dávno vyprchaný parfém. Ako keď si spoločne zvnútra zadýchate sklo auta.

V takých chvíľach si Lena myslela, že ju roztrhne. Od zúfalstva. Hnevu. A sklamania. A tresnúc dverami, až sa dom zatrasol, vybehla von, rýchlo preč odtiaľ. Ako jej to mohol Karol stále robiť? Veď už spolu žili, milovali sa ako také kone! Či sa jej to sníva? Lena nechápala. Má ujst? Čo by si Karol počal bez nej? Nastávali kruté, neradosné časy. Prišla exekúcia. Jedna. Druhá. A vtedy Karol just pil v záchvatoch aj niekoľko dní. A keď pil, „vytrtkal by aj smrtku na rebríku“, povedal jej raz v krčme kolega, redaktor Jožko, škaredý, malý, nešťastný mužíček, ktorého ani tá smrтка snáď nechcela, a preto to vravel, preto žaloval Lene na Karola a ani na ňu nepozrel, len bokom hľadel na bar a zhnusene krútil malou hlavičkou.

A nad kým to vlastne všetci krútili hlavičkou? Nad Karolom? Ešteže čo! Veď to je básnik, a tí majú predsa v náplni práce fiknúť každú ženu, čo prejde okolo. A ako bonus jej potom venovať básničku, aby sa nepovedalo.

Najviac všetci krútili hlavou nad Lenou. Lena bola ten divný element. Tá ich dobre srala! Že ho furt miluje. Že mu to odpúšťa,

chuderka malá. Čo je pominutá? A tak, keď zúrívá Lena vzápätí vychladla a utrela si slzy aj so soplom do flanelového rukáva v Karolovom objatí a nechala sa zas hladiť na celom tele a vzlykajúc jak decko odniesť do postele, boli to väčšinou ľudia okolo, cudzí ľudia, blízki ľudia, ľudia, čo sú vždy a všade okolo, ktorí pomôžu, poradia, keď trpíte, povedia vám, ako máte žiť, a ktorí Lene dali jasne pocítiť, že ak to toleruje, čo predsa všetci vidia, že Karol je na ženské a že ju podvádza, ak to toleruje, ak ho aj tak ľúbi, sukničkára, úchyla, tak je celkom mimo. Úplná chudera. A mala by sa nad sebou vážne zamyslieť, lebo sa to zle skončí.

Do pahreby ženskej žiarlivosti stačí len jemne dýchnuť, vždy sa rozhorí až do purpurova. A Lena blčala. Ako taká vatra. Až do purpurova.

Lenina posledná, vianočná poviedka v tom zvláštnom roku, roku bez Karola, roku planétky bez vesmírneho stredu, bola krátka, ale mocná. Ľudia, kamaráti, čo ju čítali, sa len čudovali, kde tá na to chodí. Veď to je horor, volali a zakrývali si ústa s preľaknutým smiechom. A Lena im len mávala pred očami rukou s cigaretou, smiala sa a hanblivo a naschvál trochu nadnesene vravela, že to je len život.

A keď potom išla domov z kaviarne sama, pomyslela si: Nič, len pravda je to. A prebehla si v duchu každú scénu. Nebolo na tom nič vymyslené. Videla v poviedke samu seba, ako opitého Karola schmatla, v návale zúfalstva a slepej žiarlivosti, toho veľkého opitého chlapa, s rozbehom a celou silou svojej bytostnej hanby, hneď po tom, ako sa otočila na podpätku, vrátila sa z ulice a ešte sa aj zrazila na schodoch so študentkou žurnalistiky, ktorá sa rútila ešte nezapnutá a vlhká z dverí redakcie (musela sa obliecť naozaj rýchlo, veď Lena naspäť letela jak rušeň, ako raketa), ako ho potom, Karola, ktorý ju tam už vítal uprostred miestnosti, motajúc sa s jednou nohavicou v kruhu, a celkom spitý drmolil, že si snáď nemyslí, že toto, že by v takomto stave mohol niečo oné, robiť s nejakou ženou, krútil sa a tackal smerom k nej, však som opitý, vravel, opitucký som, anjeliček môj,

hovoril a chcel sa jej dotknúť, blížil sa k nej s tou jednou nohavicou, s tým zahmleným zrakom a s takým frivolným, falošným úsmevom, že sa neovládla a ako sa ledva držal na nohách, spitý ako doga, Lena ho z celej sily, so zúrivým rozbehom šmarila ako mech do kúta tak, že preletel bokom cez roh stola a skončil na zemi vo všetkých tých flaškách, v debničke na náradie a starých šanónoch.

Ani nevedela, že má takú silu, keď sa tam nad ním týčila roztrasená hnevom, a on len ťažko vzdychal od bolesti, ale smial sa tomu, smial sa, kokot, ani nevedela, že má toľko agresivity v tele, keď mu napľula rovno do tváre a precedila cez zuby tie fatálne kliatby ako v nejakej akčnej komédii: „Fuj, ako vyzeráš! Fuj, aký si hnusný! Ako starý, zvrhlý satyr! Bodaj by si kríval až do konca života, ty satyr skurvený!“

A Lenina vianočná poviedka sa končila v čakárni na psychiatrickom oddelení Štátnej nemocnice, kde obrovské, tučné, drsne vyzerajúce sestry čochvíľa odomykajú tie jedny veľké biele dvere, jediné, čo sú tu bez kľučky, za ktorými je občas, v tých krátkych zábleskoch, kým vyťahujú kľúč, vidieť len jedno: Dlhý, biely rad stolov ako v školskej jedálni a za tými stolmi sedia úplne ticho, bez slova, v nemocničnom župane, hlasno štrngajúc lyžicami, živí roboti. Roboti, vypálení a odľadení, pre vlastný život už nepoužiteľné ľudské strojčeky, ktoré už nemajú nič, len prázdno v hlave, a spod županu na hrudi a z rukávov im vykúkajú krivé, zhorené, vypálené káble. A z niektorých sa ešte dymí! A je ich tam, v tej jedálni, no čo vám poviem, jak na Miletičke, plná piča ľudí!

II.

„S tou by som si veru dal povedať!“ zahlásil Noro Štajner na adresu Beth Orton, spievajúcej v klipe v Marošovom počítači. „Tej by som sa ani moc nebránil, keby chcela so mnou stráviť noc plnú vášní!“ dodal, komediálne skrížil ruky na prsiach a pozrel na Lenu.

Beth Orton v klipe cestovala v aute, ktoré riadil chlapík s červenou hlavou a rohmi. Podľa toho, ako Beth Orton naivne gúľala krásnymi očami, zdalo sa, že o tom čertovi, čo sedí za volantom, ani veľmi nevie. Lena po očku pozrela na Štajnera, ako sa pohupuje do rytmu, a zišlo jej na um (až musela naozaj, fyzicky, od úžasu zakrútiť hlavou), že je neuveriteľné, ako si niektorí chlapi fandia. Ako mu to vôbec napadne, tomu Štajnerovi, dumala, že by si práve Beth Orton akurát s ním chcela vyhodiť z kopýtka na jednu noc. Hahaha! Ach, Bože! Veď vyzerá ako kozel. Pomyslela si. Presne. S tým blačivým, trhaným smiechom, krivými nohami natiahnutými v úzkych bledých rifliah ako v roku 1977. No úplný kozel! Až jej ho prišlo ľúto – kozla vypelichaného. Balila si veci zo stola a už by aj vypadla, len sa ešte chcela trochu pokochať tým vlastným, trefným prirovnáním, pokukujúc zvedavo po kozlovi Štajnerovi.

Mala dobrú náladu. Diali sa totiž rôzne zvláštne veci. Nesku-
točné veci. Svet sa otváral. A Lena pomaly začínala vyliezať zo
svojej ulity. A vystrkovať rožky.

Predovšetkým prestala brať lieky. Na poslednom sedení jej
psychiater docent Malkovič pogrataloval a povedal, že by za ňu
dal „ľavú zadnú nohu do ohňa“, že sa jej psychický kolaps už
nevráti. Lena si ho už-už predstavila ako kentaura za tým lekár-
skym stolom a v tom bielom plášti, keď jej tak krásne daroval
ľavú zadnú nohu, no Malkovič už vstával, podali si ruky a po
dvoch rokoch obojstrannej spolupráce sa rozlúčili. Toto je chla-
pík, napadlo Lenu, ktorá už mesiac nebrala žiadne lieky, keď sa
ho dotkla a stretli sa im oči. Škoda, že ženatý, ale veď všetci takí-
to muži k svetu sú dávno ženatí. No nič, mávla rukou nad tým,
keď plachtila dolu schodmi pavilónom D Štátnej nemocnice.
Svet sa jej otváral z celkom inej strany! Lenin život nabral také
rapídne otáčky a nový, nečakaný zmysel, že akoby sa zas osmeli-
la. Vystrela. Zdvihla hlavu. Zvláštne, radostné a aj trochu smieš-
ne myšlienky jej chodili v tej hlave. No toto! vravela si. Ona, čo
vždy chcela písať len básne, tam na periférii literárneho sveta,
na okraji okraja, skrytá, nepoznaná, a toto sa jej stane! Cítila sa
náhle ako vymenená, hrdá na svoju novú, poviedkovú tvorbu.
Čosi ako sláva alebo dajaký jej prísľub visel v tom jarnom vzdu-
chu bez liekov na spanie a antidepresív a unášal ju cez Špitálsku
ďalej do centra. A veselá Lena sa tomu vôbec nebránila.

Začalo sa to všetko jej vianočnou poviedkou. Na Marošovo
naliehanie poslala Lena poviedku do časopisu *Sezam*. Literár-
ny časopis *Sezam* nebol nijaké terno, čítalo ho vlastne len pár
literátov, ale aspoň ktosi. A platil slušné honoráre za poviedky,
čo nebolo celkom zanedbateľné. Lena so svojim pol úväzkom
bola napokon rada aj za to. Hoci roky pracovala v *Literárnych
novinách*, s peniazmi za vlastné písanie vôbec nerátala. Ani ju
nenapadlo. Maroš mal pravdu. Treba uverejňovať, pár ľudí si ťa
všimne – a ozaj, poviedku si pár ľudí skutočne prečítalo a našli sa
aj takí, čo Lene napísali, že im pomohla. Pomohla v živote! Do-

stala dva krásne, obdivné maily. Za jediná poviedku! Lena, ktorá si písaním tiež len sama pomáhala, bola uveličená. Dojatá. Ako by bola zrazu nejaká veľmi potrebná vojenská korešpondentka, alebo aspoň obväzovačka rán na mínovom poli! Maily si úctivo odložila do zvláštneho priečinku v mailovej schránke. A v duchu si slúbila, že bude slúžiť ďalej všetkým raneným, čo jej sily stačia.

A potom prišiel zvláštny telefonát.

„Haló, haló!“ Ozvalo sa v jej mobilnom telefóne po tom, ako zdvihla neznáme číslo. „Volám správne paní Lenu Grassalkovičovou?“

„Slečnu,“ opravila Lena toho pána s príjemným basom. A hneď zvesela dodala: „Áno, voláte správne. A vy ste kto, ak sa smiem spýtať?“

Z hlasu sa vykľul renomovaný český filmový producent Vít Svitecký. Uf! Čo sa jej sníva? Veď to bolo len včera, čo ho videla na návšteve u kamarátky v televízore ako hosťa slávnej českej talk show *Do křesel!* Lena párkrát preglgla, kým sa spamätala, pochopila, odkiaľ vietor fúka, teda odkiaľ má ten pán jej číslo, a vypočula si celý príbeh o tom, ako jej vianočnú poviedku z časopisu *Sezam* prebral akýsi český časopis, samozrejme, celkom bez jej vedomia, no a jej preklad do češtiny, takisto bez Leninho vedomia, bežal celé dve hodiny na stanici Vltava v tom krásnom podvečernom čase, keď je Praha plná automobilovej zápchy a všetci preladujú rádio, hľadajú niečo, čo by stálo za reč, a sám producent Svitecký v zápche uviazol, a tak si vďaka šťastnej náhode naladil stanicu Vltava presne v čase, keď Lenina poviedka iba začínala. A to nie je všetko! Napokon, pri sústredenom počúvaní poviedky dorazil pán producent až domov, za Prahu, do svojho domčeka, ale napriek tomu, kým poviedka neskônčila, z auta nevyšiel, iba zaparkoval, aby tú skvelú poviedku nerušene mohol dypočúvať celú až do konca, pretože je úplne fantastická, priam neveriteľná.

Uf. Lena ani nevedela, čo na to povedať, len s rozbúchaným srdcom šťastne ďakovala veľkému producentovi za takú po-

chvalu. Začínala sa cítiť trochu zmätene. Nepreháňajú to všetci s tými komplimentmi? dumala, keď počas toho noblesného telefonátu pozorovala, ako plesnivá omietka z plafónu padá na prah dverí kancelárie.

„Chtěl jsem se vás zeptat, paní Grassalkovičová, tedy slečno Grassalkovičová, máte ještě i nějaké jiné povídky?“ ozvalo sa napokon z telefónu po krátkom, zdvorilostnom odkašľaní.

A tak ešte v ten deň Lena poslala všetky svoje poviedky za hlasného Marošovho povzbudzovania, ešte v ten deň ich všetky zozbierala, vytlačila, dala zviazať a poslala slávnemu českému filmovému producentovi a lovcovi talentov menom Vít Svitecký. Lebo tak to chcela. Chcela mu ich poslať ako vlastnú knihu.

A onedlho na to začala Lena písať pre Sviteckého scenár. Práca jej išla rýchlo, už to nebolo namáhavé lovenie rýb z hlbín vlastného, čierneho mora ako pri poviedkach. Bolo príjemné všetky postavy a situácie z poviedok povyberať a rozložiť v čase, v presne popísaných scénach, pohrať sa s dialógmi, škrtať, prepisovať. Niektoré veci bolo treba vymyslieť celkom inak. Niečo zmeniť, niečo vyhodiť. Ale Lena mala mnoho nápadov, bola posadnutá svojím písaním a inováciám sa vôbec nebránila. Rada potom s pánom Sviteckým všetko preberala. Vždy keď mu niečo poslala, už len čakala na dlhý telefonát, v ktorom rozoberú každý detail a navzájom sa budú pretekať pri riešení problému „film verzus literatura“, ak nejaký vznikne. Bolo to vzrušujúce. O pár mesiacov bol scenár hotový a pán Svitecký si už v telefóne lámal hlavu len nad tým, komu zveriť réžiu filmu. V tom bola Lena bezstarostná. Veď o ňom kolovali chýry, aký má talent a ňuch na ľudí! Celkom mu verila.

Keď však potom Lena prvýkrát uvidela režiséra svojho budúceho filmu, úplne vyfučala. Splasla. Bola sklamaná. Čerstvý absolvent FAMU, nevýrazný, priam servilný mladík, čo si zarába točením reklám, pripadal Lene prázdny ako dúha. Ako nejaký nudný snaživec, čo na všetko už vopred pritakáva. Celý čas, čo sa s ním a so Sviteckým rozprávali na prvom stretnutí

v kaviarni Louvre, sa Lena nemohla zbaviť pocitu, že ten človek je z gumy. Pozeral na ňu spoza nepreniknuteľnej masky, takej tej večne usmiatej tváričky prerastených detských filmových hviezd. Toto má byť režisér jej veľdiela, jej poviedkového filmu, z ktorého kypí neľútostný život? Predstavovala si ho úplne inak. Len čo sa zoznámili, tento nádejný český režisér pateticky, s naklonenou hlavou oznámil, že jeho život je iba film a film je „viac než život“. No zbohom, pomyslela si Lena. Ďalší úbožiak. Film viac ako život! Cha! A to si si kde prečítal? chcela sa ho spýtať, ale napokon to prehltna. Len sklopila oči a ticho sedela.

Keď Svitecký videl jej hrozné rozčarovanie, ubezpečil Lenu, len čo si režisér odskočil nabok telefonovať, že je to vynikajúci filmár a remeselník, a že viac im netreba. Že je dôležité, aby režisér do bodky naplnil scenár a on, tento Zdeněk Rychlík, to spraví bravúrne. Svitecký vyzeral spokojne. A tak sa už Lena viac o film nestarala. A vrátila sa domov, do svojho života.

Čo ju začalo zaujímať celkom nečakane, za čím obracala hlavu ako slnečnica, až si to musela sama uvedomiť a priznať a vzápätí aj skrývať, boli mladí muži. No toto! U Leny celkom nová, nevídaná vec! Len čo prestala žrať lieky, ihneď sa v Lene prebudil život. Pod antidepresívami spala celá Lenina príroda celé tie dva roky útulným, zimným spánkom, zmrazená ako jazero pod ľadom. A len čo sa ľad roztopil, všade naokolo jar, svet sa otváral, veselé ryby živých predstáv začali vystreľovať hore. A tu sa sčista-jasna kopili na hladine ich erotické, holé záblesky a prepádávali na každom rohu Lenu ako malí džiu-džicu bojovníci.

Hocikedy sa na rohu Panenskej, keď si to šinula domov z vydavateľstva, vynoril muž v Leninom veku, alebo aj mladší, pozrel sa na ňu prenikavými očami, a kým ho nedobehol na kolobežke synček, s Lenou na seba krátko hľadeli. Lena niekedy až zatajila dych. Akí boli títo oteckovia náhle krásni! A odkiaľ sa brali? Boli ich zrazu plné ulice, ako keby s jarou vykvitli, kdesi ich naberali bagrom celé húfy a vysypávali z plných nákladákov